

DDD-0236

M. A. (Part-II) (External) Examination

April /May - 2016

Sanskrit : Paper-IX (A)

(संस्कृत अलंकारशास्त्र)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

सूचना/Instruction :

नीचे दृष्टावेळ निशानीवाणी विगतो उत्तरवही पर अवश्य लक्षवी. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
☐ M. A. (Part-II) (External)	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
☐ Sanskrit : Paper-IX (A)	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text"/> 0 <input type="text"/> 2 <input type="text"/> 3 <input type="text"/> 6	<input type="text"/>
Section No. (1, 2,.....): <input type="text"/> Nil	<input type="text"/>
	Student's Signature

- (१) आनंदवर्धनकृत – ध्वन्यालोक – प्रथम उद्योत ।
- (२) राजशेखरकृत – काव्यमीमांसा (अध्या. २ त : ५)
- (३) भरताचार्यविरचित – नाट्यशास्त्र – अध्याय-६)
- (४) पाश्चात्य काव्यशास्त्र

१ टूंकमां जवाब लखो. (गमे ते पांय) [२०]

1 Write answer in short. (Any five) [20]

१. 'अभाववादीनः' ना विकल्पो जशावो.
1. Describe various opinion of 'अभाववादीनः'.
२. 'अविवक्षितवाच्य ध्वनि' नी व्याख्या संस्कृतमां लखो.
2. Give the Sanskrit definition of 'अविवक्षितवाच्य ध्वनि'.

૩. 'ધ્વનિ'નું લક્ષણ સંસ્કૃતમાં આપો.
3. Give the Sanskrit definition of 'ધ્વનિ'.
૪. 'ષડ્ઙ્ગાનિ' કયા કયા છે? રાજશેખરના મતે સાતમું 'અંગ' કયું છે?
4. Which are 'ષડ્ઙ્ગાનિ'? According to Rajshekhar, which is the seven 'અંગ'?
૫. 'કાવ્યમીમાંસા'માં 'કાવ્યપુરુષ'ની પ્રશસ્તિ યુક્ત કાવ્યનાં લક્ષણો જણાવો.
5. State the characteristics of poetry reflected in praise of 'કાવ્યપુરુષ' in 'કાવ્યમીમાંસા'.
૬. મેથ્યુ આર્નોલ્ડના મતે આલોચનાનું સ્વરૂપ જણાવો.
6. State Mathew Arnold's views on criticism.
૭. ટી. એસ. ઈલિયટના મતે – વૈયક્તિક પ્રજ્ઞા.
7. T. S. Eliot's views on individual Talent.

૨ (અ) સાનુવાદ વિવરણ કરો. (ગમે તે એક) [૦૬]

2 (A) Translate with explanatory notes. (Any one) [06]

૧. પ્રતીયમાનં પુનરન્યદેવ વાચ્યાત્ વસ્ત્વસ્તિ વાણીષુ મહાકવીનામ્ । યત્ તત્ સહૃદયસુપ્રસિદ્ધં પ્રસિદ્ધેભ્યોઽલકૃતેભ્યઃ પ્રતીતેભ્યો વ્યતિરિક્તત્વેન પ્રકાશતે લાવક્યમિવાઙ્ગનાસુ । યથા હ્યઙ્ગનાસુ લાવણ્યં પૃથઙ્નિર્વર્ણ્યમાનં નિખિલા-વયવવ્યતિરેકિ કિમપ્યન્યદેવ સહૃદયલોચનામૃતં તત્ત્વાન્તરં તદ્વદેવ સોઽર્થઃ ।

૨. વાચકત્વાશ્રયેણૈવ ગુણવૃત્તિર્વ્યવસ્થિતા ।
વ્યઙ્ગકત્વૈકમૂલસ્ય ધ્વનેઃ સ્યાલ્લક્ષણં કથમ્ ॥

તસ્માદન્યો ધ્વનિઃ, અન્યા ચ ગુણવૃત્તિઃ ।

અવ્યાપ્તિરપ્યસ્ય લક્ષણસ્ય – નહિ ધ્વનિપ્રભેદો વિવક્ષિતાન્યપરવાચ્યલક્ષણઃ,
અન્યે ચ બહવઃ પ્રકારા ભક્ત્યા વ્યાપ્યન્તે – તસ્માદ્ ભક્તિરલક્ષણમ્ ॥

૨ (બ) સાનુવાદ વિવરણ કરો. (ગમે તે એક) [૦૬]

2 (B) Translate with explanatory notes. (Any one) [06]

૧. “સકલવિદ્યાસ્થાનૈકાયતનં પઞ્ચદશં કાવ્યં વિદ્યાસ્થાનમ્” –
ઇતિ યાયાવરીયઃ ।

૨. સા પાઞ્ચાલમધ્યમા પ્રવૃત્તિઃ ।

-२ (५) सानुवाह विवरण करो. (गमे ते बे) [०८]

2 (C) Translate with explanatory notes. (Any two) [08]

१. तेना रस एव नाट्यम्। यस्य व्युत्पत्तिः फलमित्युच्यते। तथा च रसादृत (ना. शा. ६.२१) इत्यत्रैकवचनोपपत्तिः। ततश्च मुख्यभूतात् महारसात् स्फोट-सदृशीवासत्यानि वा अन्विताभिधानदृशीवोपायात्मकानि सत्यानि वा अभिहितान्वयदृशीय तत् समुदायरूपाणि वा रसान्तराणि भावाभिनिवेशद्रष्टा-द्रष्टानि रूप्यन्ते। तद्वक्ष्यन्ते “काव्यार्थान्भावयन्ति” इति। तेन प्रथम रसा। ते च नव। शान्तापलापिनस्त्वष्यविति तत्र पठन्ति।

२. पात्रस्य प्रवेशे भावप्रकृत्यवस्थानादिसूचकं यद्गीयते तत्प्रवेशगानम्। प्रविष्ट-स्यान्तर्गतां चित्तवृत्ति सामाजिकान्प्रति प्रसादयितुं प्रथयितुं प्रसादगानम्। रसान्तरोपक्षेयार्थमांक्षेपगानम्। आन्तरमिति गतिपरिक्रमणनिरूपणादिरवसरः। तत्र यद्गीयते तदान्तरं गानम् पात्रस्य निष्क्रमणे तु निष्कामगानम्। प्रवेशादय उपचारादगाने प्रसादोऽस्य प्रयोजनं प्रासादिकम् अन्ये तु समासान्त्वथीयं ठनं कृत्वा प्रासादीकमिति। ध्रुवा गीत्याधारो नियतःपदसमूहः। तत्र योगेन युज्यमानतया समन्वितं तदर्थप्रान्येन नियतरुपत्वादिति गानस्य गान्धर्वादभेदः सूचितः।

३. उक्तमेव मुनिना न त्वपुर्वं किञ्चित्। तथाह्याह – काव्यार्थान् भावयन्ति” इति तत् काव्यार्थो रसः। यथा हि ‘रात्रिभासत। ‘तामग्नौ प्रादात्’ इत्वादावर्थिता-दिलक्षितस्याधिकारिणः प्रतिपत्ति मात्राद् इति तीव्रप्रोचिततात्प्रथम प्रवृत्तो-दनन्तरमधिकैवोपात्तकालतिरस्कारेणैवास्ते प्रददानीत्यादिरूपा संक्रमणादि-स्वभावा यथादर्शनं प्रतिभाभावनाविध्युद्योगादिभाषाभिव्यंवहता प्रतियत्तिस्तथैव काव्यात्मकादपि शब्दादधिकारिणोऽधिकाऽस्ति प्रतिपत्तिः।

-३ अलंकारशास्त्रना क्षेत्रमां आनंदवर्धनना प्रदाननी विस्तृत यथा करो. [२०]

3 Discuss in detail the contribution of Anandvardhan in the field [20] of Alankarshastra.

—अथवा—OR—

-३ ‘काव्यमीमांसा’मां निरूपित ‘प्रतिभा’ विशेषनी विभावना अने तेना प्रकारोनी यथा करो.

3 Discuss the concept of ‘प्रतिभा’ and its classification depicted in ‘काव्यमीमांसा’.

-૪ 'લક્ષણામાં ધ્વનિનો સમાવેશ થઈ જાય છે' – આ મતનું ખંડન આનંદવર્ધને [૨૦]
કઈ દલિલોથી કર્યું છે ? તે ચર્ચો.

4 'ધ્વનિ' can be included in 'લક્ષણા' discuss the arguments put forth [20]
by Anandvardhana rejecting this statement.

–અથવા–OR–

-૪ 'કવિશિક્ષા'ના ગ્રંથોમાં 'કાવ્યમીમાંસા'નું મહત્ત્વ સવિસ્તાર સમજાવો. [૨૦]

4 Explain in detail the importance of 'કાવ્યમીમાંસા' in the field of [20]
'કવિશિક્ષા'.

-૫ ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) [૨૦]

5 Write short notes. (Any two) [20]

૧. અભિવ્યંજનાવાદ.
1. Expressionism.
૨. સ્વચ્છંદતાવાદ.
2. Romanticism
૩. કાવ્યશાસ્ત્રમાં એરિસ્ટોટલનું યોગદાન.
3. Contribution of Ariostotle in poetics.
૪. કાવ્યમાં 'ઉદાત્તા'ની સંકલ્પના.
4. Concept of sublimity in poetry.